

יום הכיפורים פרק שמיני יומא

פא.

עין משפט נר מצוה

מו א מיי פיי מהל
תמונת הל' ט:
מו ב מיי פיי מהל
תומתא חולקן מלכה
יח:
מו ג מיי פיי מהל
שגות הלכה ה:
מו ד מיי פיי מהל
שבת עשור ה' ה'
סמג לחון סט טו"ע א"ח
ס' תרי"ב סעיף ו'
ג ה מיי וסמג ט"ז טו"ע
שם סעיף ט' נה"ה:

סוכוס. כל דבר שהוא אוכלו שלא כדרך אכילתו קרי ליה כוסס:
זופין. פרוני"ש בלע"ז שבלע בלא כוססה: **ראשון משלם קרן וחומש.**
שאף היא דרך אכילתו: **ואני משלם דמי עוים לראשון.** שהרי קנאן
הראשון ונתחייב בתשלומיהו וכן אינן ראיות עוד אלא להסקה:

במחלוקת. השוויה במקום אחר
שגויה בשמנתו ולא דברי הכל היא
אלא רבי יהושע היא: **שטומאסן**
ושיעורן שוה. כגון שני חלאי זיתים
משני מתים או משני נבילות או שני
חלאי עדשה משני שרשים שזמן טומאסן
זה ושיעורן זה לטמא נשיעור
אחד: **וטומאסן ולא שיעורו.** כגון
שן ונבילה ששניהן טומאסן ערב
אבל אינן שיעורן שוה לטמא שזה
בזית זה כעדשה: **שיעורו ולא**
טומאסן. כגון מת ונבילה ששניהן
בזית זה טומאסן שצעה זה טומאסן
ערב: **בתנאי אינו חייב אלא**
הטאס אחס. דמד קמא נפקי: **אל**
ושמיה מהחד קרן נפקי: אל
ועשה מלאכה. תרי שניות גיעו
דמתרי קרתי נפקי: **גמ' איניה**
בזוים. משמע והתורה לא חייבה
עליו אלא ביישוב הדעת: **השמר**
פן לא תעונה. השמר פן תבא לדי
לא תעונה: **א"כ נפישו להו לאוי.**
השמר ופן ששניהן לא תעשה הן
ואנן לאו אחד אמרינן שמא לא רצה
להרבות זו לאוי: **השמר דלאו.**

תורה אור השלם

1. ואיש כי יאכל קדש
בשגגה וקח חמשתו
עליו ונתן לכהן את
הקדש: ויקרא כב י'
2. ובעשור לחדש
השביעי יהיה מקרא
קדש ויהיה לכם ועציתם
את נפשתיכם כל
מלאכה לא תעשו:
במדבר כט ז
3. וכל הנפש אשר
תעשה כל מלאכה
בעצם היום הזה
והאבותי את הנפש
ההוא מקרב עמיה:
ויקרא כג ב'
4. כי כל הנפש אשר לא
תענה בעצם היום הזה
ונקרתה מעמיה:
ויקרא כג כט
5. וכל מלאכה לא
תעשו בעצם היום הזה
כי יום פגרים הוא לכפר
עליכם: לפני
אלהיכם: ויקרא כג כ"ה

הגהות הב"ח

- (א) מבי"ט משקן שאינן
לאון לשמיה פטור שתי
כ"ד: (ב) גמ' יכול היא
עונת כרת על תוספת
מלאכה כי כל מלאכה
בעצם היום הזה והאבותי
את הנפש ההיא מקרב
עמה על עיתומו כי
ונכחה מעמיה על
עיתומו: (ג) שם לאי
אפניו מופנה מבדי ממש
קרתי מבי"ט:

לעוי רש"י

פרוני"ש. ש. שופים.

רבינו חננאל

הכוסס שיעורו של
תרומה. וכן האוכל תרומה
אכילה גסה משלם הקרן
ואינו משלם את החומש.
מאי טעמא איש כי יאכל
כתיב פרט למדיק. א"ר
יוחנן קז שבלע שזפין
של תרומה והקיאן. דרך
בית הריעי. ובא אחר
ואכלן. הראשון משלם
קרן וחומש, והשני אינו
משלם אלא דמי עצים
לראשון בלבד. האוכל
וחשונה אין מצטרפין.
כלומר, המכיל והמשהק
אין מצטרפין. אוקימנא
רב חסדי המתניח לר'
יהושע ותנא חולק
הכוסס שיעורו של
תרומה. וכן האוכל תרומה
אכילה גסה משלם הקרן
ואינו משלם את החומש.
מאי טעמא איש כי יאכל
כתיב פרט למדיק. א"ר
יוחנן קז שבלע שזפין
של תרומה והקיאן. דרך
בית הריעי. ובא אחר
ואכלן. הראשון משלם
קרן וחומש, והשני אינו
משלם אלא דמי עצים
לראשון בלבד. האוכל
וחשונה אין מצטרפין.
כלומר, המכיל והמשהק
אין מצטרפין. אוקימנא
רב חסדי המתניח לר'
יהושע ותנא חולק

כ"ל שטומאסו ושיעורו שוה מצטרפין. שמעתי מקשה מאי אילתרין
קרא לרבי עקיבא בפרק קמא דסנהדרין (דף ד.). לרביעית דס
הבא משני מתים שמתמא בזהל ומאי טעמא דרצנן דפליגי והא
קיימא לן כל שטומאסו ושיעורו שוה מצטרפין ומתללא דמייירן
בכרעית דס הבאה משני נפלים שאינן
לא בזה ולא בזה רביעית מתחילה
אבל שני מתים שיש בכל אחד טפי
מכרעית לדברי הכל מצטרפין חזי
רביעית מזה וחזי רביעית מזה וכן
שמעתי שיש להיות במוספתא אמנם
לא מלאכה אומי: **השומר דעשה**
עשה. א"ר ר' יוחנן א"ר ליה צ"ל
הקומץ רבע (מנחות דף טו:). השמר
דעשה נמי לאו הכא אלא דעשה דרשי
לקיש דהוא מרל דשמעמא משני:
שהפלפלין

שיעורו ולא טומאסו לא טומאסו ולא שיעורו רב נחמן אמר
אפילו תימא רבנן עד כאן לא קא אמרי רבנן התם אלא לענין טומאה
דשם טומאה חד היא אבל הכא משום יתובי דעתא הוא והאי לא
מיתבא דעתיה וכן אמר ר"ל במחלוקת שנויה ורבי יהושע היא דתנן כלל
א"ר יהושע כו' ורבי יוחנן אמר אפילו תימא רבנן עד כאן לא קאמרי
רבנן התם אלא לענין טומאה אבל הכא משום יתובי דעתיה הוא והאי
לא קא מיתבא דעתיה: **בתנאי** (א) אכל ושתה בהעלם אחד אינו חייב אלא
חטאת אחת אבל ועשה מלאכה חייב (ב) (שני) חטאות יאכל אוכלין
שאינן ראויין לאכילה ושתה משקין שאינן ראויין לשתיה (ג) והשתה ציר
או מוריים פטור: **גמ' אמר ר"ל מפני מה לא נאמרה אזהרה בעיניו**
משום דלא אפשר היכי נכתוב נכתוב רחמנא לא יאכל אכילה בזית
נכתוב רחמנא לא תעונה קום אכול משמע מתקיף לה רב הושעיא
נכתוב רחמנא השמר פן לא תעונה א"כ נפישו להו לאוי מתקיף לה רב
ביבי בר אביי נכתוב רחמנא השמר במצות עיניו אם כן השמר דלאו
לאו השמר דעשה עשה מתקיף לה רב אשי נכתוב אל תסור מן העיניו
קשיא ותנא מייתי לה מהכא (ד) וענייתם את נפשתיכם וכל מלאכה לא
תעשו יכול יהא ענוש (ה) על תוספת מלאכה ת"ל (ו) וכל הנפש אשר
תעשה כל מלאכה בעצם היום הזה על עיצומו של יום ענוש כרת
ואינו ענוש כרת על תוספת מלאכה יכול לא יהא ענוש כרת על תוספת
מלאכה אבל יהא ענוש כרת על תוספת עינוי ת"ל (ז) כי כל הנפש אשר
לא תעונה בעצם היום הזה ונכרתה על עיצומו של יום ענוש כרת
ואינו ענוש כרת על תוספת עינוי יכול לא יהא בכלל ענוש אבל יהא
מוזהר על תוספת מלאכה ת"ל (ח) וכל מלאכה לא תעשו בעצם היום הזה
על עיצומו של יום הוא מוזהר ואינו מוזהר על תוספת מלאכה יכול לא
יהא מוזהר על תוספת מלאכה אבל יהא מוזהר על תוספת עינוי ודין
הוא ומה מלאכה שנוהגת בשבתות וי"ט אינו מוזהר עליה עינוי שאינו

נוהג בשבתות וי"ט אינו דין שלא יהא מוזהר עליו אבל אזהרה לעינוי של יום עצמו לא למדנו מניין
לא יאמר ענוש במלאכה דגמר מעינוי ומה עינוי שאינו נהוג בשבתות וי"ט ענוש כרת מלאכה שנוהגת
בשבתות וימים טובים לא כל שכן למה נאמר מופנה להקיש ולדון ממנו גזרה שוה נאמר ענוש
בעינוי ונאמר ענוש במלאכה מה מלאכה לא ענוש אלא אם כן הוזהר אף עינוי לא ענוש אלא אם כן
הוזהר איכא למיפרך מה לעינוי שלא הותר מכללו תאמר במלאכה שהותרה מכללה אלא לא יאמר
ענוש בעינוי דגמר ממלאכה מה מלאכה שהותרה מכללה ענוש כרת עינוי שלא הותר מכללו לא כל
שכן למה נאמר מופנה להקיש ולדון ממנה גזירה שוה נאמר ענוש בעינוי ונאמר ענוש במלאכה מה
מלאכה ענוש ענוש והוזהר אף עינוי ענוש והוזהר איכא למיפרך מה למלאכה שכן נוהגת בשבתות וימים
טובים תאמר בעינוי שאינו נהוג בשבתות וימים טובים אמר רבינא האי תנא עצם עצם גמר מופנה
דאי לא מופנה איכא למיפרך כדפרכינן לאיי אפנויי מופנה (א) חמשה קראי כתיבי במלאכה חד לאזהרה
דיממא וחד לאזהרה דליליא וחד לענוש דיממא וחד לענוש דליליא וחד לאפנויי למגמר עינוי ממלאכה
בין דיממא בין דליליא דבי ר' ישמעאל תנא נאמר כאן עינוי ונאמר להלן מה להלן לא ענוש
אלא אם כן הוזהר אף כאן לא ענוש א"כ הוזהר רב אחא בר יעקב אמר ילף שבת שבתון משבת
בראשית מה להלן לא ענוש אלא אם כן הוזהר אף כאן לא ענוש אלא אם כן הוזהר רב פפא אמר
הוא

עליו, דתנן במעילה פרק ד' בלל א"ר יהושע כל שטומאסו ושיעורו שוין מצטרפין זה עם זה, שיעורו ולא טומאסו,
טומאסו ולא שיעורו אין מצטרפין. ובימים הכפורים כיון שהאוכלין שיעורן כחובתו, והמשקין שיעורן (ברביעיית) נכמלא
לוגמין, שיעורו של זה לא שיעורו של זה לפיכך אין מצטרפין, ובר פלוגתיה דר' יהושע חולק. וא"ר יוחנן וגם רב נחמן
קאי כוותיה, דמתניח דברי הכל היא, ולא פליגי אלא לגבי טומאה דשם טומאה אחת היא. אבל הכא אי אכיל אכילה
כחובת או שתי (ברביעיית) נכמלא לוגמין מיתבא דעתיה. אבל חזי כחובת אוכלין חוצי (רביעיית) נכמלא לוגמין משקין
לא מיתבא דעתיה. אבל כחובת ושתה כרביעיית בהעלם אחד אינו חייב אלא חטאת אחת. אמר ריש לקיש מפני מה לא
נאמרה אזהרה בעינוי משום דלא אפשר, היכי נכתוב לכתוב לא יאכל אכילה בכותיה היא. לכתוב לא תעונה אכול משמע.
מתקיף לה רב אשי ניתבוח לא תסור מן העיניו קשיא. ותנא מייתי לה אזהרה לעינוי מהכא, דתנאי יכול יהא ענוש כרת על
הוא

עליו, דתנן במעילה פרק ד' בלל א"ר יהושע כל שטומאסו ושיעורו שוין מצטרפין זה עם זה, שיעורו ולא טומאסו,
טומאסו ולא שיעורו אין מצטרפין. ובימים הכפורים כיון שהאוכלין שיעורן כחובתו, והמשקין שיעורן (ברביעיית) נכמלא
לוגמין, שיעורו של זה לא שיעורו של זה לפיכך אין מצטרפין, ובר פלוגתיה דר' יהושע חולק. וא"ר יוחנן וגם רב נחמן
קאי כוותיה, דמתניח דברי הכל היא, ולא פליגי אלא לגבי טומאה דשם טומאה אחת היא. אבל הכא אי אכיל אכילה
כחובת או שתי (ברביעיית) נכמלא לוגמין מיתבא דעתיה. אבל חזי כחובת אוכלין חוצי (רביעיית) נכמלא לוגמין משקין
לא מיתבא דעתיה. אבל כחובת ושתה כרביעיית בהעלם אחד אינו חייב אלא חטאת אחת. אמר ריש לקיש מפני מה לא
נאמרה אזהרה בעינוי משום דלא אפשר, היכי נכתוב לכתוב לא יאכל אכילה בכותיה היא. לכתוב לא תעונה אכול משמע.
מתקיף לה רב אשי ניתבוח לא תסור מן העיניו קשיא. ותנא מייתי לה אזהרה לעינוי מהכא, דתנאי יכול יהא ענוש כרת על
הוא

(א) ז"מ דף טז: מעילה
דף יט: (ב) פסחים ל"ב:
(ג) ונין מוס' מנחות טו.
ד"ה דבלע כי מזה העטם
משום שכבר נתמללה ע"ש.
(א מעילה דף טז: (ב) כריתות
דף יח: (ג) ז"ל שמי: א שם,
(ד) ז"ל דף טז: פסחים
(ה) ז"ל דף טז: (ו) ויעידון דף
טז: מנחות דף טז: (ז) ז"ל
(ח) ז"ל דף טז: פסחים
שבת בראשית משום דכל
מועדו מיי כתיב בהן שבת
שבתו הלקי קרי ליה שבת
בראשית שמוקדשת וזה
משמע ימי בראשית דשבת
הראשונה כתיב זו ביכלו
ויקרא אומי לשון הרשעים
ז"ל קבא ע"א ד"ה שבת
בראשית, (ט) ז"ל דף טז
אמור ובעשור שבתו
הפקודים,

גליון הש"ס

גמ' שני אין משלם אלא
דמי עצים. עין מנחות דף
סט ע"א מוס' ד"ה דבז'ק'
וכתובות דף ע"ב דבז'ק'
(שנים) על הגמרא ממחייב
בנפשו:

מוסף רש"י

לא טומאסו ולא
שיעורו. כגון מת וזקן,
דקרן שיעורו כעדשה
וטומאסו על השרב, ומת
שיעורו בזית וטומאסו
שצטו (מעילה דף טז:). אבל
ושתה בהעלם אחד.
כיוס הכפורים, אינו
חייב אלא חטאת
אחת. דשמהי בכלל אכילה
(כריתות טו:). השמר
דלאו לאו. השמר דמבי
במילתא דמזיה רחמנא
כל תעשה הו לאו גמור
לקוח, כגון השמר כעט
הלרעה, משמעט עלן יקון
בשרתו, וכן השמר לן פן
כרתות כרת גוי' (מנחות
דף וכו"ו שרובין צו:).
השמר דעשה עשה. כי
האי דושמרת את המוקף
(טו) דשמעט שמר דשמת
תפילין (מנחות טו:).

תוס' ישנים

ור שבצע שזפין של
תרומה והקיאן א"ר
הושע אינו משלם אלא
דמי עצים בלבד. מימה
לרבינו דהכא משמע
[דמן]סקילין [ובטלו הוא]
[מנכסו ולא חוץ] למיל כלל
אלא כמו עוים בעלמא הו,
ואילו נשחיה גיד הנשה
[מולין קב, ב] אמרינן דאלל
פלי זית וסקילו וזוהי ובלטו
דמיב שחי טהו טהו
בזית, ומנינו למימיה דהסם
מייירי עלה בפניו כגון עלה
דיע סקילוא דמחמתינן
בפרק בטהה המקשה אם
על, חן דתיב בפניו לא חס
שלא בפניו מוחסו חזי. וה"ר
חיים ספן ז"ל אמר דהכא
מייירי בתרומה שמתחלה באכילה הראשון ונפקא ליה מתורת תרומה כדאמרינן ב"ק דכריתות א, [א] חן ספן שמן של תרומה כן
[בחו] טרללל מתענה זו ואינו חוסס דמבי ומוטו זו כי יחלוהו, פרט לו שמתחלה ועומדת, להכי פטור השני, אלא בחולין מייירי נבי
חלב. ואין נראה לחלק בין כך זה כיון שעשה הדבר כדבר נבלעו זו דשמה אכמי קאי [ו]קיימא בל'סורל. אבל אין נראה לרבינו
דאי טעמא משום חילול יסלם (הראשון) [השני] קרן לראשון לכל הפחות כמו פירות ולמה לא יסלם אלא דמי עוים, ועוד דבכולה
קוולא דהכא מייירי בדברים שאינן ראויין לאכילה סקילואסן כגון אכילה גסה וסוסם שערין, על כן נראה כדפרישתי, ועוד היה אומר
רבינו דטעמא משום דלא חזי לאכילה כלל עוד משקילואסו. מ"ר, חד ענוש דיממא וחד ענוש דליליא. לא ידענא אי בעינן בכל
דוכמא ענוש דיממא וליליא [ב]מלאכה כגון שבתות וימים טובים ומימי טעמא.

הוספת היום שמוסרפין ביום הכפורים מחול על הקדש, ת"ל כל המלאכה אשר לא תעונה בעצם היום הזה, וכתיב וכל הנפש אשר לא תעונה בעצם היום הזה, וחד לאזהרת היום, וחד לאזהרת הלילה, וחד לאקושי בעינוי מלאכה, מה מלאכה לא ענוש אלא אם כן הוזהר אף עינוי לא ענוש אלא אם כן הוזהר. (ד) (ה) קראי כתיבי במלאכה, חד לענוש היום וחד לענוש הלילה, וחד לאזהרת היום, וחד לאזהרת הלילה.